

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/354172980>

PANDEMIC COVID 19 AND ECONOMIC AND SOCIAL INEQUALITIES IN THE WESTERN BALKAN COUNTRIES

Conference Paper · October 2021

CITATIONS

0

READS

121

3 authors:

Slavoljub Vujovic

Institute of Social Sciences

110 PUBLICATIONS 197 CITATIONS

SEE PROFILE

Nenad Šarenac

HIDROELEKTRANE NA TREBIŠNJICI A.D. TREBINJE

3 PUBLICATIONS 1 CITATION

SEE PROFILE

Jelena Premovic

42 PUBLICATIONS 48 CITATIONS

SEE PROFILE

ПАНДЕМИЈА КОВИД 19 И ЕКОНОМСКО - СОЦИЈАЛНЕ НЕЈЕДНАКОСТИ У ЗЕМЉАМА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА

PANDEMIC COVID 19 AND ECONOMIC AND SOCIAL INEQUALITIES IN
THE WESTERN BALKAN COUNTRIES

Славољуб Вујовић¹

Економски институт, Београд, Република Србија

Ненад Шаренац²

Електропривреда Републике Српске

Јелена Премовић³

Економски институт, Београд, Република Србија

Апстракт: У актуалном планетарном галиматијасу и проблемима изазваним Корона вирусом, гдје много чега има више од самог вируса а понајвише корупције, има и нешто добро/позитивно. Поред бројних екстерналија и отварања бројних питања, позитиван ефекат пандемије Ковид 19 огледа се у отварању могућности за ресетовање привреда и друштва у целини. За ресетовање држава!? Али!? Ковид 19 може припомоћи и у тражењу одговора на питање: да ли је техничко-технолошки прогрес цео двадесети век, под контролом крупног капитала, широм планете усмераван ка стварању економско-социјалних неједнакости становништва? А неједнакости нема без државе, у смислу да држава омогућава појединцима да злоупотребом закона узимају/отимају од других правећи себи енормна богатства. Продубљујући све више проблеме расподеле и прерасподеле новостворене вредности, истовремено инсистирајући на капитализму без рада, “калфе”- креатори новог међународно економског поредка, покренули су Ковид 19 у циљу ригорозне контроле соцо-економских неједнакости!? У поменутом галиматијасу, посебно апострофирајући спољне притиске од стране великих корпорација и банака, аутори настоје појаснити тренутну позицију земаља Западног балкана и указати на релевантне правце развоја у будућности.

Кључне речи: пандемија Ковид 19, економско-социјалне неједнакости, привреда, држава.

Abstract: In the current planetary nonsense and problems caused by the Corona virus, where there is much more than the virus itself and most of all corruption, there is also something good/positive. In addition to numerous externalities and the opening of numerous issues, the special positive effect of the Covid 19 pandemic is reflected in the opening of opportunities for resetting economies and society as a whole. To reset the state!? But!? Covid 19 can also help in finding the answer to the question: has technical and technological progress throughout the twentieth century, under the control of big capital, been directed across the planet towards the creation of economic and social inequalities of the population? And there is no inequality without the state, in the sense

---

¹ kelovic1967@yahoo.com

² nenadsarenac@gmail.com

³ jelena.premovic@gmail.com

---

that the state allows individuals to abuse/steal from others by making themselves enormous wealth. Deepening the growing problems of distribution and redistribution of newly created value, while insisting on capitalism without work, the "journeymen" - the creators of the new international economic order, launched Covid 19 in order to rigorously control socio-economic inequalities!?! In the mentioned nonsense, especially emphasizing the external pressures by large corporations and banks, the authors try to clarify the current position of the countries of the Western Balkans and point out the directions of development in the future.

Key words: Covid pandemic 19, economic and social inequalities, economy, state.

JEL classification: I30, O10, O20

УВОД

Стање и динамика друштвено-економског развоја у свим државама света, осим у доброј мери Русији и Кини, деценијама је под надзором ММФ и Светске банке, односно одвија се како диригују невидљиве групације које стоје иза њих. Поред разних мера и стратегија примењиваних у прошлости, *штампање новца, кредитирање и глобална инфлација* су тренутно у примени. За непослушне НАТО пакт је ту, мада ће и његова судбина бити доведена у питање због финансирања.

По званичним статистичким подацима УН, никада у свету није више умирало становништва од глади и болести повезаних са глађу као крајем 20 и почетком 21 века. Узрок многих проблема и поремећаја у економији су неједнакости. Неизбежан пратилац неједнакости су екстерналије (Тиrol, 2019 и Стиглиц, 2016). Пандемија Цовид 19 као једну од екстерналија - доноси једнакост по питању страха. Страх од умирања.

Социјалне неједнакости никада нису биле веће као у садашње време, мада се, судећи по литератури може закључити да народ од средине 19 века прожима мисао о једнакости људи. Или још раније, Француска револуција као десетогодишња прекретница Запада у светлу социјалних неједнакости стремилa је *слободи, једнакости и власништву*⁴. Економско-социјалне неједнакости, посебно анализу односа између економског развоја и неједнакости, наглашавајући улогу политике и политичких институција код расподеле богатства објашњавају Том Пикети (2015) и Бранко Милановић (2016).

---

⁴ Аристотел је давно, као основна три права човјека дефинисао: *право на живот, право на слободу и право на имовину*. Изгледа Свету треба нека нова револуција са истим стремљењима дефинисаним у Декларацији о правима човека и грађанина 1789!

Ваља подсетити, да иронија буде већа, Светска банка као повод оснивању 1944 године и главни циљ сопственог деловања (декларативно на папиру) истиче **спречавање сиромаштва и социјалних неједнакости**. Главни правци или коридори деловања су: *промоција страних улагања и међународне трговине, и лобирања за капиталне инвестиције*, док је мисија дефинисана као *давање помоћи земљама света*, како финансијске тако и у виду савета како да повећају свој економски развој, да избегну сиромаштво и очувају међународне инвестиције.

Шокантно звуче подаци да у свету 800 милиона људи свакодневно пати од глади, 34.000 деце млађе од 5 година умире од глади и болести везаних са њом. Годишње 12 милиона деце умире (Frances and others, 1998). Зашто и ко, пласира лажи да нема хране, нема услова за производњу хране, итд.? Одговоре треба тражити на страни оних који контролишу - имају власништво над земљом, оних који распоређују јавне ресурсе⁵ и корпорација које управљају светском трговином посебно робама од животног значаја за земље Трећег света. Тражити од оних који стоје иза Светске банке и ММФ-а и одлучују ван домашаја медија.

Према подацима Организације за исхрану и пољопривреду Уједињених нација (ФАО), производња хране од 1950. повећавала се брже од пораста становништва у свим областима сем у Африци. Америчко удружење за унапређење науке је у једном истраживању 1997. године открило да 78% све неухрањене деце испод пет година старости у земљама у развоју, живи у земљама где постоје вишкови хране (Годишњак ФАО, за 1966, ... 2005). Током истраживања проблема глади у свету Амартја Сен са универзитета Харвард утврдио је да проблем глади у свету није у недостатку хране већ у гажењу права људи на храну (Sen, 1981). Овде треба истаћи да постоје тврдње (видети: Frances и остали, 1998) да статистика ФАО озбиљно потцењује производњу у Африци зато што, између осталог, рачуна само производе који су продати путем званичних тржишних канала, што је довело до смањења удела производње која се продаје тим каналима, због тога што пољопривредници продају своје производе другим каналима као одговор на вештачки ниске цене. Цене су одређиване од стране страних корпорација које су имале интересе за то. Африка располаже огромним неискоришћеним потенцијалом да узгаја храну, са могућим приносима житарица за 25% до 30% већим

---

⁵ Моћ је у рукама оних који не полажу народу рачуне, антидемократске владе које полажу рачуне елити коју затрпавају кредитима, субвенцијама и разним облицима помоћи.

од највећих могућих приноса у Европи и Северној Америци. И остале земље познате као земље глади- Сомалија, Етиопија, Судан, нпр., имају много више земљишта неискориштеног него што обрађују, управо због контроле мањине контролисане с поља (Heilig, 1996).

Полумен (Poleman, 2012, p56) анализирајући вишеструке проблеме од којих пати већина пољопривредних статистика и статистика исхрањености, тврди да и „најгладније земље” имају довољно хране за своје становништво. Своје откриће темељи на званичним статистикама, мада стручњаци упозоравају да државе које се тек однедавно модернизују без изузетка потцењују своју пољопривредну производњу, алудирајући да се пре једног века бар трећина америчког приноса пшенице није евидентирала (Poleman, исто).

На основу најновијих извештаја УН-а, пандемија изазвана *Корона вирусом* донијела је глад милионима људи широм свијета што би се могло погоршати нарочито у подручјима захваћеним сукобима и миграцијама, економском кризом и климатским променама. Шеф УН-ове агенције за храну упозорава да је свијет на "рубну пандемије глади" док се бори с глобалном кризом корона вируса те да би се у року од само неколико мјесеци могао суочити с глађу "библијских размјера" (УН: Могућа глад „библијских размјера“ узрокована пандемијом, <https://www.slobodnaevropa.org/a/un-mogu%C4%87a-glad-biblijskih-razmjera-uzrokovana-pandemijom/30572613.html>, (приступљено, 21.07.2021).

Њујорк Тајмс (*The New York Times*) је априла 2020 пренео изјаву Дејвида Бизилиа (*David Beasley*) председника УН-е агенције за храну: „У најгорем сценарију, могли бисмо посматрати глад у око тридесетак земаља, а заправо у 10 од тих земаља већ имамо више од милион људи по држави који су на рубу глади". Према његовим ријечима Свјетски програм за храну, који дјелује у борби против глади у свијету, опслужује готово 100 милиона људи дневно, укључујући 30 милиона који овисе о организацији, нагласивши да сваке вечери 821 милион људи гладни легну у кревет.

Поред свих недоумица и страхова изазваних пандемијом Ковид 19 (Batool и остали, 2020), посебну пажњу изазива несналажење развијених држава. Масовни медији су главни извор информација о вирусу (Anwar and others, 2020; Zhao and others, 2020). У САД умиру стотине хиљада становника од Корона вируса! Гдје је проблем (Besser, 2021)? Да ли је могуће да САД не могу произвести адекватну вакцину? Да ли је могуће да најмоћнија сила света нема адекватан здравствени систем (Vinelli и остали, 2020)? Да ли је у питању кулминација либералног/неолибералног модела

организовања друштва и државе (Душанић, 2021)? Да ли је у питању кулминација економско-социјалних неједнакости? Да ли је кејнзијански приступ решавању економских проблема незаобилазан (Alan and Mark, 2010)? Интервенције Влада земаља у кризним ситуацијама су незаобилазне (Драшковић, 2021). Део одговора на претходна питања може се наћи и у „теорији дугих циклуса коњуктуре капиталистичких привредних система” Н. Кондратјева - да ли је дошло време за смену привредних циклуса (Parageorgiou and Tsoulfidis, 2006).

Истраживања и анализе политичко-економских кретања у свету, како развијених тако и неразвијених држава и привреда, упућују на закључак да су све кризе и већи друштвени проблеми у свету повезани са економијом (Вујовић и Вукосављевић, 2013). Епохални би био подухват дефинисати смернице економског развоја Земаља Западног Балкана које би могле послужити као модел за превазилажење постојећих проблема и ефикасног економског развоја у будућности.

1. ЗЕМЉЕ ЗАПАДНОГ БАЛКАНА: АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

Током осамдесетих и деведесетих година двадесетог века, Међународни монетарни фонд и Светска банка, интензивно су наметале структурне промене привредама Земаља Западног Балкана (ЗЗБ), разним кредитима, условљавајући их њиховом успешношћу у спровођењу програма „структурног прилагођавања”, под изговором да постану „ефикасније”, „конкурентније” и способне за самостални развој и брже прикључивање ЕУ.

Међутим, прави циљ ових структурних промена био је да ове земље омогуће улазак инвестиција великих међународних корпорација и то под условима који њима одговарају. То је постигнуто наметањем разноврсних мера слободног тржишта, укључујући ту и приватизацију државних предузећа, дерегулацију (уклањање ограничења за стране инвестиције), смањивање буџета за здравство, образовање и социјалне службе, уклањање увозних баријера. Утицај ових прилагођавања у свим земљама које су прихватале овакве услове, био је катастрофалан. После економског дестабиловања следи духовно урушавање идентитета православног народа. „Троугао” - Лондон, Ватикан и Берлин руши јединство православног народа. Атак на Српску Православну Цркву (концепт

једна црква једна држава, никако једна црква у више држава, истополни бракови и друге екуменистичке чаролије)⁶.

Још од Аристотела се зна да је мисија економије као темеља или предуслова свим осталим наукама, стварање нове вредности, што подразумева базу и надградњу. Илустративно речено, „економији требају крава и теле, никако два јунца“.

„Данас нема сумње: европске интеграције и проширење ЕУ нису довели до рјешења, већ до повећања проблема. Главни проблем ЕУ – најдубља унутрашња подијељеност – није повезан само са степеном развоја економије него и са културним фактором. Носиоци различитих култура, чак толико блиских колико су блиске француска и њемачка, различито реагују на истовјетне административне (правне) норме, што отежава јединство управљања. Ситуација се драстично заострила 2004. године, кад се јединствена Европа проширила фактички ван својих културних граница. Овај изазов није наишао на одговарајући одговор ЕУ администрације” (Дељагин, 2013).

Један од проблема ЗЗБ јесте што је држава, као највећи апарат и најсавременија „алатка”, тренутно изгубила битку са великим корпорацијама, што је случај и у развијеним економијама, САД и Западне Европе, а без улоге државе, слободно тржиште је утопија, тржиште које контролишу одређене групације, монополисти. Неинвестирањем у државу склизнуло се у криминал. То је наговештено још 1971. године када је држава почела да губи монетарно сидро, једну од главних полуга система. Отуда произилази да је слободно тржиште утопија, без законске регулативе и целисходне улоге државе (Вујовић и остали, 2011).

Профит по сваку цену, смањивање трошкова, неплаћање рада запослених, управо су довели до финансијских криза у САД и ЕУ, режиране од стране великих корпорација. Приземна логика капитала, (преко ноћи обрнути и увећати вишеструко, смањити трошкове људског рада) поред осталог довела је и још продубљује светску економску кризу.

Велика финансијска криза 2008. је само на груб и транспарентан начин подстакла редистрибуцију капитала од широких народних маса - нижих и средњих слојева, у руке власника капитала. Дакле, велике корпорације и банкари, контролисаном светском економском кризом,

---

⁶ Овде је интересантно поменути Етиопију- земљу са више од 114 милиона становника, али велика већина је православне вјероисповијести: православни 44%, други хришћани 19% и остало муслимани, са 850 УСА долара БДП по глави становника, која нема излаз на море а две трећине државе окружује море, тако рећи гледају на море али нема излаза. У чему ли је проблем?

преко националних колаборациониста, успоставили су већу контролу над сиромашним народним масама.

Уништавањем националних привреда малих земаља и милијарда гладних широм света у континуитету, с једне, доводи до постепеног лома саме пирамиде тзв. „великих“, власника корпорација, с друге стране.

Првенствено из сопствених интереса почетком 21. века институције ЕУ, уводе у употребу појам Земље Западног Балкана (ЗЗБ), подразумевајући под тим појмом територије држава које нису чланице ЕУ (са изузетком Турске). Због обећаног чланства у ЕУ-и, све ЗЗБ прибегле су сервилности, нпр. елиминисале су сопствене банке (централне банке под контролом странаца), финансирање страних инвеститора сопственим средствима, који им узимају све ресурсе. Испада да ЗЗБ добровољно плаћају странцима да им одузимају ресурсе.

Према аналитичким извештајима *Transparency International* (ТИ), Европска комисија је још 2018. године, због високе оптерећености корупцијом Земље Западног Балкана означила као „заробљене државе“ (Transparency, <https://www.slobodnaevropa.org/a/transparency-international-korupcija-zapadni-balkan/31002611.html>, приступљено, 22.07.2021)

Слика 1. Земље Западног Балкана

Извор: Transparency International, <https://www.slobodnaevropa.org/a/transparency-international-korupcija-zapadni-balkan/31002611.html>

Под феноменом „заробљена држава“ представници ТИ прецизирају феномен који омогућава корумпираним појединцима и групацијама да задрже своју моћ, обогате се на рачун државе и избјегну казну. „То се догађа на свим нивоима власти - од локалних власти до извршне власти - у Албанији, Босни и Херцеговини, Црној

Гори, Сјеверној Македонији, Србији и Турској. Ланци лојалности и узајамне користи наводе службенике да злоупотребе свој положај и стегну стисак над неколико мрежа у овим државама”, констатује се у извјештају ТИ.

„Већ дуже од 40 година се на Западу, корак по корак, обликовао глобални амбијент чију коначну слику гледамо данас. Реч је о потпуној доминацији транснационалних компанија и поготово финансијске и технолошке елите. Све је водило ка планираној, страховитој концентрацији богатства и моћи у малобројним рукама. Последица тог процеса је затирање стварне демократије, драстично нарастање социјалних разлика у оквиру држава, и реколонизација великих делова света, укључујући ту и исток Европе (Катић, 2021).

2. СМЕРНИЦЕ РАЗВОЈА ЗЕМАЉА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА - КА ПРАВОСЛАВНОЈ ЕКОНОМИЈИ (могућности развоја економије у светлу духовних вредности)

Током историје, посебно после другог свјетског рата, индустријализација, урбанизација, просветитељство, односно укупан друштвено-економски развој Земаља Западног Балкана одвијао се под утицајем Истока - СССР. Поред власничких односа, један од суштинских економских проблема током овог послератног периода до данас, Земаља Западног Балкана јесте модел примарне и секундарне расподеле и прерасподеле новостворене вредности. Овај проблем се рефлектује на све остале проблеме друштва, тако да би решење овог проблема придонело решавању низа осталих важних питања и проблема.

Сходно данашњим политичким глобалним релацијама, конфротацијама и осталим односима снага Истока и Запада, може се закључити да се истинска заштита права човека одвија у светлу и сенци „Путинизма” - Православне Русије. Сходно претходно наведеном, посебно узимајући у обзир чињеницу да је већина становништва ЗЗБ православне вјероисповјести (од укупно 16.261.918, Срба је 9.593.033,01, Муслимана 3.911.414,18 и 1.311.930,86 Католика), перспектива ЗЗБ је у Евроазијској унији са директним чвршћим повезивањем са Православном Русијом.

Духовни развој, по учењу Руске православне цркве, као основну, полазну вредност укупног развоја друштва узима достојанство човијека.

Дакле, великодостојници РПЦ (Шевкунов, 2020) дефинишу достојанство човека као вредност предуслов свим осталим

вредностима- људска права и слободе итд. Ова наведена права имају темељни значај наравно и код економског развоја.

Табела 1. Религијска структура становништва, БДП и стопа незапослености у земљама Западног Балкана

Земље Западног Балкана	Број становника	Религија у %				БДП USD по становнику	% незап.
		Православци	Муслимани	Католици	Остали		
Србија	7186862	84,59	3,1	4,97	7,34	7411,84	10,4
Босна и Херцеговина	3531000	30,78	50,70	15,43	3,09	6000	18,4
Црна Гора	620079	72,07	19,11	3,44	5,38	7959	14,1
Македонија	2057000	64,7	33,3	0,37	1,43	6000	20,8
Албанија	2821977	23	38,8	13,5	24,7	5300	13,7

Извор: ЕУРОСТАТ⁷ и национални статистички заводи ЗЗБ

Један од озбиљних проблема данашњих економских система, посебно неолиберализма, јесте давање предности квантитету у односу на квалитет, или како Шевкунов илустративно објашњава на примеру лонца: „неолиберална филозофија акценат ставља на величину и чврстину лонца, а не на садржај у лонцу”.

„Тако, у источно – хришћанској традицији појам „достојанство” има, пре свега, морални смисао, а представе о томе шта је достојно, а шта није достојно, у чврстој су вези са моралним или неморалним поступцима човека и са унутрашњим стањем његове душе. Узимајући у обзир стање људске природе помрачено грехом, важно је јасно разликовати достојно и недостојно у животу човека” (Пољак, 2012).

Као темељни фактор православне економије профилисане у светлу Православне Русије јесте слобода избора. Слобода избора у православној економији подразумева и слободу од зла. Суштина моралних димензија православне економије почива на породици и равнотежи са материјалним богатством у смислу не грабити више него што је потребно што је пут ка елиминисању социоекономских неједнакости. Пут ка саборности и једнакости.

Православна економија подразумева слободу избора, у смислу да појединац бира смер образовања, врсту посла шта да ради, где ће да живи и сл. Овде треба напоменути да је најкраћи систем контроле, или контрола која обухвате фактички све сегменте живота појединца

⁷ The Statistical Office of the European Union

или цијелог становништва, економска контрола. Пракса потврђује да су економски проблеми увијек били вијесници (на одређени начин) свих свјетских ратова. Лобисти моћних тајних организација често кажу - кад народу измакнете економски тепих испод ногу, можете са њим радити шта желите.

Сви осатали привредни системи кроз историју то нису, чак, ни поимали. Сви су у самом темељу имали строго и прецизно планиран и уграђен систем контроле, а познато је да је смисао и суштина контроле надзирање или контролисање другог, надзирање његовог рада, његове породице, друштва цијелог, итд.

Данас, механизми контроле становништва цијеле планете су у рукама крупног капитала, у рукама великих корпорација. Велике корпорације тоталном контролом рада и живота, свим запосленима одређују или боље рећи програмирају живот од нула до двадесет четири часа сваки дан и тако годинама до краја радног века. Не спроводе оне то индиректно одређујући запосленима ниво примања, већ почевши од облачења, до одређивања дјечијих вртића или јаслица где ће децу да остављају на чување, одређујући им касније школе а у школама програми које су унапред већ наметнуле надлежном министарству одређене државе.

„Од давних времена до данашњег дана Православна црква заузима се пред влашћу за људе који су неправедно осуђени, понижени, унесређени и подвргнути експлоатацији. Милосрдно заступништво Цркве распростире се и на оне који служе праведну казну за злодела. Црква је, такође, много пута позивала да се заустави насиље и да се ублаже страсти онда када су се разгарали конфликти током којих су се кршила људска права на живот, здравље, слободу и достојанство. На крају карајева, током година богоборачких гоњења православни јерарси, свештенослужитељи и лаици обрађали су се власти и друштву, штитећи слободу исповедања вере и бранећи право на активно учешће верских заједница у животу народа” (Пољак, 2012).

Од чланства ЗЗБ у ЕУ-у нема ништа, тако да ни будућности никакве немају са ЕУ. На основу анализе и прогноза америчке ЦИА (<http://washingtontblog.com/2016/03>, јул 9, 2016), будућност ЗЗБ је у Православној унији са Русијом на челу.

Економска криза прети да поцепа Европу на три дела и од једног направи „Византијско царство”. Све прогнозе ЦИА јасно указују да САД и НАТО више неће водити главну реч у свету. Амерички Национални савет за информисање, у сарадњи са ЦИА, објавио је „Мапу будућности 2020. године”. У овом пројекту, предвиђа се да ће се Унија распасти, а Европа би требало да се подели

на три дела. *Западни блок* би чиниле Немачка, Француска, Велика Британија, Ирска, Аустрија, Италија, Шпанија, земље Бенелукса и Скандинавија. *Друга унија* названа је Нова Европа са чланицама Естонијом, Летонијом, Литванијом, Чешком, Словачком, Пољском, Мађарском, али и Хрватском и Словенијом на југу, преко којих би „католичка источна Европа” имала излаз на Медитеран. Атлантски савез би, према пројекцијама Американаца, требало да има контролу над овим делом Старог континента.

Источном Европом, односно Православном унијом господариће Русија, а сачињаваће је Украјина, Белорусија, Грузија, Молдавија, Румунија, Бугарска, Грчка, Македонија, Србија, Црна Гора, али и БиХ (превагу ће однети постојање Републике Српске). Када је Албанија у питању, процене су подељене: или ће је Руси својим капиталом приближити источној Европи или ће Тирана и даље остати под патронатом НАТО и САД.

Да су народи ЗЗБ упућени једни на друге и да треба да раде на заједничком (у форми одређене уније) укључивању у Евроазијску унију, указују и подаци ДНК (Y-DNK) анализа у табели бр. 2. ЕУ се растура, тако да од европског пута ЗЗБ нема ништа. Тачно је да су свјетски финансијски центри моћи на западу, али запад је науку окренуо против природе, окреће је против човијека, форсира капитализам без рада!

Табела 2. Хаплогрупе становништва ЗЗБ

Државе	Србија	Македонија	Црна Гора	Албанија	БиХ
Р	22,4	25,6	20,9	27,1	21,4
Е	21,0	21,6	21,4	25,1	14,3
Ј	10,6	18,2	10,9	23,1	11,5
И	38,2	27,8	40,1	21,0	42,6

Извор: ЕУРОСТАТ

Слична предвиђања изнела је и позната америчка невладина организација „Стратфор”. Поред Русије као регионалне силе (Исток), „Стратфор” сматра да ће се ЕУ ускоро распасти на два дела: богатији запад и групу малих земаља централне Европе, које ће се војно приклонити Вашингтону (<https://www.srbijadanas.com/vesti/evropa/cia->

[objavila-mapu-buducnosti-2020-godine-katolicka-evropa-protiv-pravoslavne-unije-2016-10-28](#), 29.07.2021).

ЗАКЉУЧАК

Окретање Земаља Западног Балкана ка „Путинизму”, односно Православној Русији и чврсто повезивање са Руском Федерацијом по свим питањима јесте модел за решавање постојећих проблема и сигуран пут ка просперитету.

ЛИТЕРАТУРА

1. Alan, S.B., Mark, Z. (2010). *How the Great Recession Was Brought to an End*. Available at: <http://www.princeton.edu/~blinder/End-of-Great-Recession.pdf> (accessed on: 26.03.2021).
2. Anwar, A., Malik, M., Vaneza Raees, V., Anwar, A. (2020). *Role of Mass Media and Public Health Communications in the COVID-19 Pandemic*. Available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7557800/> (accessed on: 27.03.2021).
3. Batool, M., Ghulam, H., Hayat, A.M., Naeem, Z.M., Ejaz, A., Imran, A.Z., Spulbar, C., Birau, R., Gorun, H.T. (2020). How COVID-19 has shaken the sharing economy? An analysis using Google trends data, Economic Research-Ekonomska Istraživanja, DOI: [10.1080/1331677X.2020.1863830](https://doi.org/10.1080/1331677X.2020.1863830)
4. Besser, R.E.. (2021). *The Impact of Coronavirus on Households Across America*. Available at: <https://www.rwjf.org/en/library/research/2020/09/the-impact-of-coronavirus-on-households-across-america.html> (accessed on: 24.03.2021).
5. EUROSTAT (2021). *Demography, population stock & balance*, The Statistical Office of the European Union, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography/demography-population-stock-balance/database> (accessed on: 31.07.2021).
6. Frances, M.L., Collins, J. and Rosset, P. (1998), *World Hunger, Food First*, The Institute for Food and Development Policy, page 21.
7. Heilig, G, (1996), *How Many People Can Be Fed on Earth, The Future Population of the World: What Can We Assume Today?*
8. Milanović, B. *Global inequality: A New Approach for the Age of Globalization*. Harvard University Press. April 2016

-
9. Papageorgiou, A., Tsoulfidis, L. (2006). *Kondratiev, Marx and the long cycle*, available on: https://www.researchgate.net/publication/242784058_Kondratiev_Marx_and_the_long_cycle (accessed on: 24.03.2021).
  10. Poleman, T. (2012). Quantifying the Nutrition Situation in Developing Countries, *AgEcon Search*, Food Research Institute Studies 18, no.1-9.
  11. Sen, A. (1981). *Poverty and Famines*, Clarendon Press, Oksford, 1981, u: Frances Moore Lappe, Joseph Collins and Peter Rosset, (1998), *World Hunger*, The Institute for Food and Development Policy, page 40.
  12. Vinelli, A., Wellwr, E.C., Vijay, D. (2020). *The Economic Impact of Coronavirus in the U.S. and Possible Economic Policy Responses*, available at: <https://www.americanprogress.org/issues/economy/news/2020/03/06/481394/economic-impact-coronavirus-united-states-possible-economic-policy-responses/> (accessed on: 23.03.2021).
  13. Zhao, Y., Cheng, S., Yu, X., Xu, H. (2020). Chinese Public's Attention to the COVID-19 Epidemic on Social Media: Observational Descriptive Study *J Med Internet Res* 2020; 22(5):e18825 doi: [10.2196/18825](https://doi.org/10.2196/18825).
  14. Вујовић, С., Вукосављевић, Д. (2013), *Проблеми економије у светлу диспропорције развоја техноекономске и социоекономске сфере*, Интернационална научна конференција “Знањем од рецесије ка просперитету”, Универзитет у Тузли, Економски факултет (319-338).
  15. Вујовић, С., Мацура, Р., Гверо, М. (2011). Транзициона неолиберална тиранија у Србији, *Социјална мисао*, бр. 4/2011, 11-24.
  16. Годишњак производње ФАО, за 1966, 1974, 1984, 1995, 2000. и 2005
  17. Дељагин, Г.М. (2013): *Избор између истока и запада данас*, Институт проблема глобализације, Москва; <http://www.standard.rs/mihail-deljagin-izbor-izmedju-istoka-i-zapada-danas.html>, (приступљено: 03 jul 2021).
  18. Драшковић, Б. В. (2021). *Два приступа феномену економских криза-криза капитализма или полазна грешка финансијског капитала*. Доступно на: <http://ebooks.iien.bg.ac.rs/1056/1/InstitucionalnePromene2012%20%281%29.pdf> (приступљено: 23.93.2021).
  19. Душанић, Ј. (2021). *Економија постмодерне и неолибарализам*. Доступно на: <https://stanjestvari.com/2021/02/08/jovan-dusanic->
-

-
- ekonomija-postmoderne-i-neoliberalizam/ (приступљено: 23.03.2021).
20. Катић, Н. (2021). *Живимо у најопаснијем времену од Другог светског рата*, доступно на: <https://stanjestvari.com/2021/07/31/nebojsa-katic-zivimo-u-naјopasnijem-vremenu-od-drugog-svetskog-rata/> (приступљено: 01.08.2021).
21. *Католичка Европа против Православне уније?!* <https://www.srbijadanas.com/vesti/evropa/cia-objavila-mapu-buducnosti-2020-godine-katolicka-evropa-protiv-pravoslavne-unije-2016-10-28> (приступљено: 29.07.2021).
22. Пикети, Т. (2015). *Капитал у 21. веку*, Академска књига, Нови Сад.
23. Пољак, Н., (2012). *Основи учења руске православне цркве о достојанству, слободи и људским правима*, <https://svetosavlje.org/osnovi-ucenja-ruske-pravoslavne-crkve-o-dostojanstvu-slobodi-i-ljudskim-pravima/?pismo=lat> (приступљено: 29.07.2021)
24. *Све државе Западног Балкана „заробљене“ корупцијом*, описује *Транспаренси* (Transparency), <https://www.slobodnaevropa.org/a/transparency-international-korupcija-zapadni-balkan/31002611.html> (приступљено: 22.07.2021).
25. Стиглиц, Ј. (2019). *Велика подела: Друштвене неједнакости и шта да радимо са њима*, Академска књига, Нови Сад
26. Тирол, Ж. (2019). *Економија за опште добро*, Академска књига, Нови Сад
27. УН: *Могућа глад “библијских размјера” узрокована пандемијом*, <https://www.slobodnaevropa.org/a/un-mogu%С4%87a-glad-biblijskih-razmjera-uzrokovana-pandemijom/30572613.html> (приступљено: 21.07.2021).
28. Шевкунов, Т. (2020). *Несвети а свети и друге приче*, Удружење чувари Београд, Београд.